

בעזהש"ת

חשבת דרכי

שיעורי הרב מנחם ארלנר שליט"א

שיעור פתיחה
לספר חובות הלבבות

שיעור הכנה לחנוכה

גליון א' • שבת חנוכה תשפ"ב

יו"ל ע"י התלמידים
חברי ביהמ"ד רחוב בלוי 8 בני ברק

כל הזכויות שמורות
למערכת 'חשבתי דרכי'
רחוב בלוי 8 בני ברק

להערות והארות, והצעות לייעול
ניתן לפנות בדוא"ל:
chishavtideerchy@gmail.com

לקבלת הגליון בדוא"ל מידי חודש בחדשו,
ניתן לפנות לכתובת הנ"ל.

האזנה לשיעורי הרב ארלנגר שליט"א
בטלפון:
072-3324300

פתיחה לספר חובות הלבבות

שיעור פתיחה למחזור שלישי - י"ב חשוון תשפ"ב

המוכנות
הפנימית
הנצרכות
לפני
שנגשים
ללמוד
ספר חובות
הלבבות

עומדים לפני תחילת לימוד חדש בספר חובות הלבבות, התחושה היא לא קלה, הרבה כוחות צריכים בכדי להיכנס ללימוד כזה. בכדי להיכנס אכן לכל התהומות העיוניים שבספר, צריך להתאזר בכוחות ובגדלות נפש, להיכנס פנימה ולהיות מוכן למכור את הנפש אל האמת.

כולם מוכנים לעשות כמה צעדים, ללמוד קצת ולעיין בספר, אבל לקבוע לימוד והתעסקות של ממש, ולמכור את עצמו אל האמת מכירה נצחית, זה מאד מאד לא פשוט, מי יכול להכיל את העמקים האלה. האדם ממש מוכר את נפשו ורוחו אל האמת התהומית הזאת, שלא מותרה אפילו פירור של מקום שהוא של עצמו. אלו הם תהומות שאי אפשר להבין סתם, גם מי שחושב שהוא מבין - אינו מבין, רק מי שחוה את החוויה של הלימודים האלה.

ומי שאכן חווה יודע, לפעמים מתעורר משנתו באמצע הלילה, המחשבה טורדת אותו, הוא לא יודע מה מציק לו, הכל טוב ב"ה, יש לו כסף בבנק, בעבודה הכל מצליח, אפילו חברותות טובות יש לו, מה לא טוב?... הוא מרגיש שלא... זה לא זה... אבל הוא לא יודע מה... פתאום הוא מבין... האמת הזאת. האמת של רבינו בעל חובות הלבבות לא נותנת מנוח... היא לא נותנת לישון.

והנה, זוכים אנו שוב להתחיל 'חובות הלבבות' מחדש, עם כל ההתשות השכליות האלה שהרב המחבר מביא אותנו אליהן. הוא לוקח אותנו לעמקים נוראיים עד לאושיות הנפש, ומשם תופר את הנפש עוד תפירה ועוד תפירה, עוד תחיבה של מחט ועוד תחיבה של מחט.

הרב המחבר, עמל לקשור את הגוף עם הנשמה, את השכל עם התודעה. הנה במצוה כמו הנחת תפילין, שרגילים אנחנו שהמעשה, זה כל המצוה. בא רבינו הגדול ומלמד אותנו, שזה רק ההתחלה של המצוה. כך הוא במצות לימוד התורה, כך הוא במצות שבת, כך הוא במצות סוכה וכך בשאר המצוות.

המעשה של המצוה הוא מוכרח והוא הגוף, אבל יש בתורה הקדושה, עוד כמה וכמה קומות, ועוד לפני חלק הסוד שבמצוות, מלמד אותנו הרב המחבר בכל הספר, שכוונת התורה, שהרוח שבתוכך תקיים את המצוה. שהלב והמח שלך ישתתפו במצוה, לכל הפחות כמו האברים שלך.

יש שיחשבו, שכשאומרים שהמח והלב ישתתפו, הכוונה שיחשוב מה שאומר כשמברך 'להניח תפילין', לא לזה הכוונה, אלא ממש כמו שהתפילין מונחות על הגוף שלך במשך שעה, שזה לגמרי עליך, כך משך כל הזמן שהתפילין עליך, הם לגמרי איתך, אתה לגמרי תפילין. אומרים את זה בפה, אך להבין זאת באמת, לוקח כמה וכמה שנים, ולעשות את זה על אחת כמה וכמה.

והאמת היא שאי אפשר לדבר, דיבורינו הם על העבר יותר מעל העתיד, כי מי שעדיין לא היה שם, אינו מסוגל בכלל להבין על מה מדברים. רגילים אנו לומר, שמי שאינו מורגל בשמיעת הדברים בסגנון זה, אם לא ישתתף לכל הפחות חצי שנה, לא יבין כלום. בשיעורי חובות הלבבות זה כפי הנראה יותר מחצי שנה. זה שאתה בן עשרים וחמש, או בן שלושים וחמש אין זה משנה, אף שהאדם מתבגר, אך מחיצות לא נשברות עם הגיל. רק מעוד שבירה ועוד שבירה, כניסה דלת לפנים מדלת, ושוב דלת לפנים מדלת.

שמיעה זה ענין מאד מאד פנימי, כמאחז"ל (סוכה מו:): על הפסוק (דברים כג, 6) והיה אם שמוע תשמע, אם שמוע בישן תשמע בחדש, אשרי אדם שומע לי לשקוד על דלתותי יום יום (מש"ל מ, נד) דלת לפנים מדלת כלשון חז"ל (דברים פ' 1, 3). דלת לפנים מדלת, זה לא עשייה חד פעמית זהו ענין מהותי.

הנה כשאדם הולך ליריד, הוא צריך לדעת מראש מה הוא רוצה לקנות, כמו כן אנו בגשתנו ללמוד ספר כזה, עלינו לדעת לקראת מה הולכים, הגם שלפני

הלימוד בלתי אפשרי לדעת מה יש לקנות בספר, אך את הרצינות הנדרשת, זה שייך להכין מראש.

הספר הזה מלמד את האדם להשתמש בכלים השכליים שחנן אותנו הקב"ה, בכלים שבהם נבדל האדם מן הבהמה, ומהמקום הזה לקיים את המצוות. ואף שוודאי לקיים את המצוות מתוך ציות לצייוי הבורא זהו מעלה נפלאה, אבל כשנוסף על זה גם הבנת המחויבות שלו, אז ערך מעשה המצוה נעתק לדרגה אחרת.

וכשהאדם מוסיף על הציות גם את חלק ההבנה, אז המחויבות שלו לעבוד את ה' הינה מהמקום הכי רצפתי שלו, זה מקיף את כל חלקי הנפש, אדם כזה, אפילו במקום הכי נמוך של נפשו עושה את הדבר מתוך הבנה ברורה ויסודית.

והנה, הדיבורים האלה, בהתחלה רק שומעים אותם, אחר כך האדם מתחיל להבין אותם ורק לאחר זמן ויגיעה הדברים הופכים להיות חלק ממנו, ואז שוב אין בנפשו מקום ריק מהנטייה והזיקה לקיום מצוות הבורא.

הרבי מלובלין זי"ע (ראה זכרון זאת פ' פקודי ד"ה ועוד יש לפרט) מרחיב בדבריו לשבח את המדריגה הזאת שרבינו בעל חובות הלבבות מדבר, בדבר מעלת המקיים את המצוות גם דרך השכל ולא רק כציות למה שנצטווה. וכל כך מפליג החוזה שם בדבריו הקדושים, עד שמי שאינו מבין עלול לבוא חלילה להזניח קצת את המצוות המועשיות, אך עומק הכוונה הוא בודאי שהבנת השכל היא כתוספת מעל הציות ואינה במקום הציות, ובדברים כגון אלו נאמר הכלל ש'עבודתן מחנכתן' ותוך כדי שאדם עובד על הדברים, יבין במה מדובר.

אלו הם דברים עמוקים, והלואי שנזכה להבין אותם, וצריך להתפלל לה' שנזכה ללמוד את הספר שהמחבר חיבר ולא משהו ליד זה... הרבה לומדים בספר חובות הלבבות, ואשרי מי שזוכה ללמוד את הספר כפי שחיברו המחבר.

מן הראוי להביט בסקירה קצרה על הספר ומעלתו. הנה ספר חובות הלבבות התחבר קרוב לאלף שנה, וראשוני הראשונים מצטטים מדבריו, כמו רבי אברהם בן הרמב"ם (ספר המספיק שער הפרישות) שהיה קרוב מאד לתקופתו.

זהו ספר המוסר הראשון של עם ישראל, שיצא כספר מוסר. והתחבר בתקופת ענקים, התקופה של אחרי הגאונים, חיו אז גדולי הגדולים של האומה. כהיום הענינים מחולקים, יש רבנים ויש מקובלים, יש עובדים ויש פרושים, אך אז הגאונים ראשי הישיבות הם היו ראשי האומה, והם היו אנשים אלוקים ממש, ואפילו אלו שלא קבלו סודות התורה, הרמב"ם למשל, שישנו תיאור מופלא איך שהרמב"ם הניח תפילין, והיה רועד כולו, אי אפשר לנו לתאר באיזה מורא היו מקיימים מצוות. והראשונים הללו לרוחב בינתם וגודל שכלם, הגשר שביננו לבינם הוא ארוך מאד, אחד הגשרים הם הספר הזה, ואשרי מי שיודע לראות ולהבין, להסתכל ולהעמיק בו.

הספר הזה היה מקודש אצל כל עם ישראל במשך כל הדורות, המלאך המגיד אומר ל'בית יוסף' שיקרא בכל יום קריאה אחת מספר חובות הלבבות להכניע היצר הרע ולהשפילו מתקפו (מגיד מישרים פ' צהר), הרה"ק רבי פנחס קאריצער זי"ע מפליא ומפליג מאד בענין הספר הזה (אמרי פנחס פ' עניני לימוד התורה אור סו"ס), ומביאים בשמו שאמר על עצמו שלא זכה למדרגותיו עד שלמד הספר הזה אלף פעמים (ראה בהסכמת מנן הגר"ש וואזנר ז"ל להוצאת לברטוב צ"ס מהר"ם שפירא ז"ל). ועוד מובא מרבי יונה לנדסופר בעל המעייל צדקיה שכותב בצוואתו: וצריך האדם להתנדב מאד בספר חובות הלבבות אשר משם יקח פנימיות המידות לעבודת ה' ב"ה וצריך להעמיק בו יותר ממה שיעמיק האדם בלימוד נגעים ושיטות העמוקים לגודל פנימיותם ותדקותם.

בעל צידה לדרך, תלמידו של רבי יהודה בן הרא"ש חיבר ספר 'קיצור חובות הלבבות' ובו עשרה שערים כדי ללמוד בעשי"ת שער אחד בכל יום, בזה ניתן להיווכח כמה היה הספר יקר בעיני הראשונים. וכמובן ספר ראשית חכמה, שרוב הרעיונות השורשיים של חובות הלבבות מועתקים בו, ומעלת הראשית חכמה הלא נודעת היא, בהיותו אחד הספרים היותר מקובלים בעם ישראל, ידוע שאדמוה"ז בעל התניא זי"ע היה מצוה ללמוד ראשית חכמה (ראה בגאונים ס' קט ועוד), ובבעלזא הגדולים היו לומדים זזה"ק, אבל הציבור לא היו לומדים זוהר ואמרו שמספיק ללמוד את קטעי הזוהר שמופיעים בראשית חכמה.

אמנם יש הרבה ספרי מוסר, אך ספר חובות הלבבות הוא הייחודי שביניהם. בזמן הראשונים חוברו כמה וכמה ספרים עם נגיעה בפילוסופיה, וגם המחבר הביא

קצת פילוסופיה בעיקר בשער היחוד, אבל כידוע היה התנגדות לפילוסופיה, יש חרם של הרשב"א ורבים מגדולי הדור ההוא שלא להתעסק עם זה (ראה שו"ת הרשב"א ח"א סי' מטו), אבל עם כל זה אף אחד לא העז להעלות על דעתו שיש חלילה איזה דופי בספר חובות הלבבות, כי מחבר הספר היה נקרא בין כל הוגי הספרים וגדולי הדורות, השרף שבין המחברים.

ומפליא לראות בפנים הספר, שכותב על כמה וכמה השגות, מדרגות כאלה שהם ממש לא ממין האנושי. למשל מתואר בספר (שער אהבת ה' פ"ו) על אחד מהיראים שמצאהו ישן במדבר, אמרו לו האינך ירא מן האריה שאתה ישן במקום הזה, אמר להם אני בוש מאלקים שיראני ירא זולתו.

ובספרים של חב"ד, מובא בשם אדמוה"ז זי"ע שזו היתה דרגת רבינו הבעש"ט. ועפר אנחנו תחת כפות רגלי הצדיקים, אך אם ירשה נאמר שזה שהבעש"ט היה כך, אין זה חידוש כה גדול, כי היה לו נשמה מאירה כל כך, וראה את כל העולמות, אבל הדרגות הללו שמדובר בחובות הלבבות, לכאורה לא מדברים מאנשים שצפו ברוח הקודש וראו הכל, בפשטות לא ידוע לנו על הקדושים האלה את הדרגות הללו, רק הכל מתוך אמונה זכה ומתוך הכרה צרופה.

וגם כמובן שזה לא בא מתוך אמונה קנאית (פיומקייט), כמי שקבל על עצמו עול של 'לדעת שהכל מאת ה'... רק מתוך הבנה וידעיה ברורה שהכל מה', שה' מחיה ומהוה את הבריאה כולה, וכל רגע ורגע הוא רואה אותו ויודע אותו. הבהירות הזאת הפכה להיות אצלם כמו מציאות פשוטה, ממילא הוא בוש מאלקים שיראה אותו ירא מזולתו. זה הסגנון של הספר וזה המקום שאליו הספר הזה שואף להביא אותנו.

הנה מצות ואהבת את ה' אלקיך, כולנו מחוייבים בה, יתכן שהיא המצוה הכי מחוייבת בתורה. שמשה רבינו מתאר לישראל את מתן תורה (דברים ה, ט-ל) ומיד אח"כ (סג, א, ד) אומר להם 'שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד' וממילא 'ואהבת את ה' אלקיך'. ויש לשאול כמה אנשים יש להם באמת אהבת ה'? וכמה יש להם אהבת ה' צרופה וצלולה. הלואי שיש, מחלקם יהיה חלקינו, אך זה לא כל כך מצוי וקל. הספר הזה בא ללמד את הדבר הזה, להצמיד אותנו צעד אחרי צעד, איך להתפשט

מהגוף ולהתלבש בלב ובמח, עד שהחלק השכלי של האדם ייהפך להיות מציאות גמורה וברורה.

וזה לא ביום ולא ביומיים, לא בשנה ולא בשנתיים. המחזור הקודם זכינו ללמוד שבע שנים. שבע שנים להקשיב את הדברים הללו, זה נותן איזה נגיעה, לפעמים אף מרגישים את זה, לפעמים זה הידיעות הללו רודפות אותך, לפעמים אתה מרגיש שקורה בך משהו, אבל עדיין זה לא זה, שאדם באמת יהיה כך לא כמה שנים והלואי כמה עשרות שנים, ובכל אופן, אם עובדים עם זה, זה עושה שינוי מהותי באדם, ואין שום ספק שכל מחשבה וכל חריטה קלה בדיסק הקשיח של המח, מוסיפה לציור האמיתי של האדם.

כפי שהזכרנו קודם מהרבי ר' פנחס קאריצער שאמר שלא נעשה 'גוטע איד' עד שלמד בספר הזה אלף פעמים, אין זה פטומי מילי בעלמא, זה ללמוד עוד פעם ועוד פעם, עוד פעם את ההבנה בזה ועוד פעם את החריטות שנעשות בנפש בעקבות הלימוד.

למדתי לפני בחורים צעירים את דברי רבי אבא בזוה"ק (וילא ט:) שלהיכן שהנשמה נוטה בעוה"ז לשם היא נוטה בעוה"ב, ואיך שכל הדברים של למעלה תלויים בתחתונים כלשון הזוה"ק 'בעובדא ובמילין ורעותא דליבא לכוונא בההיא מילה, לאמשכא ליה לגביה מעליא לתתא'. והסברתי להם: הסיבה שלכן אני מלמד לכם את הדברים האלה, לא כי אני סבור שמחר תעצמו עיניים ותעופו לשמים, אלא אני רוצה שתדעו שהחיים זה דבר רציני. תעצרו את החיים, ותבינו שמעשה שלך הוא מעשה.

הזוהר אומר בכמה דוכתי (מיי טרה קנט. ועוד) שהימים של האדם, אינם כמו איזה מסך שמסתלק ונעלם, אלא כל יום הוא מציאות של ממש, וכשהאדם מסתלק מן העולם, נאספים כל ימיו ובאים לקראתו, וכן כל יום שמסתיים אינו נעלם, אלא עולה למול ה'. וצריך להבין את הדבר, כל יום זה כמו קופסא, אתה צריך למלאות משהו בקופסא שלך, וכמובן להישמר שלא לשים שם דברים לא נעימים.

והידיעה הברורה, שהדיבור שלך, המחשבה שלך והמעשים שלך פועלים ממש, זה עוד הרבה הרבה לפני העמקים של הספר חובות הלבבות, בשביל זה מספיק ספרים הרבה פחות מטלטלים. אבל הספר הזה מטלטל אותך, הוא דורש

ממך להיות כמו בחינת תפילין, שהלב והמוח יהיו פעילים כך בעבודת ה' לא פחות מהחושבים כי אם יותר מהם. שאם החושים נותנים לך להרגיש, לטעום, להריח, למשש ולשמוע, אז שהשכל והלב יהיו אצלך חזקים, פעילים וברורים יותר מהם, כי הרי החושים הם בשירות הגוף, אבל המוח והלב הם בשירות הנפש, שהשכל הוא כלי של הנשמה והלב הוא כלי של השכל.

הנה אחרי חטא אדם הראשון כתוב (גלאטי' ג, ט"ט) ויתחבא האדם ואשתו מפני ה' אלקים בתוך עץ הגן, ויקרא ה' אלקים לאדם ויאמר לו איכה, וצריך להבין הרי אדה"ר חכם היה, עד שהרקאנטי מפליג מאד בגדולה של אדה"ר ואיך המלאכים פחדו ממנו, וכיו"ב כתוב באדמוה"ז בעל התניא זי"ע שאדה"ר היה גדול יותר מרשב"י וכו', וא"כ נשאלת השאלה מה הוא מתחבא, וכי לא ידע שאי אפשר להתחבא מה, והנה יש כמה וכמה ביאורים בראשונים (עי' רמב"ן), אך נראה שהתשובה הפשוטה היא, שבודאי שידע שלא שייך להתחבא, אבל אחרי שאדם חוטא נהיה לו מסך ערפל בתוך שכלו, הוא יכול לדעת שה' רואה ובכל זאת הוא עושה. החובות הלבבות נותן כאלה מכות חשמל בשכל, עד שההבנה נעשית מציאות ברורה יותר מדבר הנתפס בחושים, הספר לא מותיר אפשרות שאדם מבין ועם כל זה אינו שם.

הרב המחבר פותח את הספר בהקדמה, בה הוא מרחיב לקורא בנחת רוח ומסביר לו בחביבות, שלא מספיק שהגוף עושה את המצוות, הנשמה צריכה גם היא לקחת חלק במצוה, הוא מביא ראיות פשוטות הגיוניות, ומוכיח איך שכוונת התורה בחלק מהמצוות זה לא העשייה שלהם, אלא המרחב הפנימי שלהם.

ומכאן אפשר לצאת לדרך, הרב המחבר פותח את ספרו ב'שער היחוד' ו'שער הבחינה' שערים אלו הם בעצם היסודות של הספר. 'שער היחוד' מלמד אותך בחשבונאות פשוטה, שמוכרח הדבר שיש לעולם - בורא, ושאינו בו שום ספק, ושהוא רוצה משהו מהברואים. וכשהידיעות הללו נקלטות היטב אצל האדם, זה עומד מולו, לפתע הוא תופס בדבר ומבין ברור מאד, את עובדת היותו נברא והוא יתברך בורא, את היחס שביניהם, ומה המציאות הזאת, שאדם עומד מול הבורא, משליכה על האדם. כי הנה להגיד את המילים האלו שאמרנו כעת, לוקח פחות משתי דקות, אבל הידיעה וההכרה הזאת, כמו שאר הדיבורים של החובות הלבבות, היא אוגפת

על האדם ומכניסה אותו לדרך ללא מוצא עד שאין דרך לפנות ימין ושמאל, ואין לו ברירה אלא ללכת על זה.

ושער היחוד עושה זאת ללומד, מתוך תרגילים שכליים, ונביא דוגמא קטנה, הנה יש שמש, אם נניח שהשמש עשתה את עצמה, אם כן מתי עשתה זאת קודם היותה או לאחר מכן, אם נניח שקודם היותה, הרי אז היא עוד לא היתה, ואם נניח שאחרי, הרי כיון שכבר היתה שוב לא היתה צריכה לעשות את עצמה, וכך עוד כמה וכמה תרגילים מכל מיני כיוונים וצורות, עד שאדם אומר אכן יש. כמו שכבר הזכרנו הרבה, את הסיפור הידוע ממי שחזר מהנסיעה אל הצדיק, וכשענה לשואליו שלמד אצל רבו שיש בורא לעולם, שאלוהו ולהא דבר זה גם השפחה שעל הרחיים אומרת, ענה ואמר היא אומרת ואני יודע. ואכן, גם הידיעה הזאת יכולה לברוח, אבל האסד משיבה אל ליבו פעם אחר פעם.

לאחריו בא 'שער הבחינה' ועושה משהו נפלא מאד, את אותו תרגיל שכלי של שער היחוד, תרגיל שקושר לך את החושים, ולא מותר לך אפשרות של לא לדעת, עושה שער הבחינה ע"י התבוננות בבריאה. אתה רואה את העולם, את השמש, את הירח, את התרנגולת, את הכרבולת של התרנגולת, את הפרפר, את התינוק, איך האדם ניזון וכל שאר פלאי הגוף, כל הפלאים של העולם הגשמי הפשוט, כשאתה מתבונן בזה ואתה מבין דבר מתוך דבר, זה מביא אותך לאותו מקום של שער היחוד, עם גוונים נפלאים של העולם, עד שאינך יכול לעמוד מנגד.

אתן לכם דוגמא קטנטנה, היה פעם חוקר יוני עתיק, חכם מאד, שהחליט שהוא מקדיש את כל החיים שלו למדע, ובעקבות כך ראה צורך להסריט את העולם מבחוץ... לכן קנה את כלי ההסרטה הטובים ביותר, וכמו נעמד מחוץ לעולם והתחיל להסריט את כל החוויה הזאת של הורים שמשתוקקים לילד, מה קורה להם בעקבות כך, ואיך הילד נולד, ואת האהבה הגדולה שיש לאמא לילדה הקט, וכך האהבה של האבא, והוא מסריט ומסריט... ובפתע פתאום באמצע, עוזב את ההסרטה אחוז תדהמה והתפעלות נוראה וקורא: הרי יש פה קנוניה נוראה! אף אחד לא אוהב פה... רק מישוהו פיזר כאן איזה חומר כדי שהעולם ייבנה!...

פתאום הוא תפס שיש כאן מישוהו שמכוון את כל זה, הנה אבא ואמא עמלים לגדל ילד, לכאורה מגיע להם שכר על כל הטרחה והעמל, והשכר הוא ההנאה

והעונג הנלווים, כל חיוך, כל אהבה, כל חיבוק, כל געגוע של אבא אמא וכולם, וכך כל העולם פועל כמו פאזל, ואם האדם זוכה הוא לפעמים מבחין בזה וכולו אומר התפעלות, אין צור כאלקינו (שמואל ב' 5) אין צייר כאלקינו (מגילה י"א), לא רק בפרח היפה או בפרפר, אלא בכל מה שקורה איתי. ומי שפתאום רואה זאת בעיניו, ומבחין פתאום ביד שלו או ברגל שלו, באוכל בשתיה ובכל מה שקורה, כשהאדם רואה את זה נכון, עם הרקע המתאים, כפי שאם נזכה נלמד בעז"ה, מיד צועק 'ה' הוא האלקים! ה' הוא האלקים!' וליבו משתוקק לפרסם את זה לכל באי בעולם...

וכאמור, שתי הפרקים האלה היחוד והבחינה, הם יסודות הספר, והתוצאה מהם היא שאם כך אתה לא של עצמך, אתה של מישהו, אתה משועבד לו יתברך. וממילא עליך לברר מה התורה מצווה עליך, מה הלב שלך מבין, מה השכל שלך מבין, ואט אט נרקמת מפה מדהימה של מחויבויות שהנפש מבינה. כולנו מקיימים מצוות סוכה, ד' מינים, מעשר, מעקה, מזוזה, כל הזמן הולכים עם מצוות, אבל אחרי ההפנמה אתה לא רק חייב במצוות, אתה רוצה במצוות, אתה לא יכול בלי זה, בלי זה אתה מרגיש חצוף.

לתרגילים הללו קוראים 'שער עבודת האלקים', מלמדים אותך כל מיני השכלות תרגילים מחשבתיים, עד שאתה מרגיש באמת חייב לבורא, וה'חייב' הזה הוא מהרצפה ועד לשמים. ואז אתה מתחיל קצת להבין מה חשב אברהם אבינו, מה הרגישו האבות הקדושים, פתאום אתה מתחיל להבין מעט את השיח.

אח"כ מגיעים עוד שערים, שהם ענינים שנגזרים מתוך מי שעובד את ה', הוא עוזב את השיג ושיח של אנשי העולם, וממילא צריך הוא לבטוח בה', ומבין שכל מה שעושה תמיד צריך לשאת עיניים לשמים וזה שער הבטחון.

אחר כך, 'שער יחוד המעשה' בא ללמד אותנו לעשות את המעשים באמת, בלי כוונות נלוות שמתווספות ובאות אצל כל אדם. והלאה בספר יש שער הכניעה, שער התשובה ושער חשבון הנפש, ואחר כך בא 'שער הפרישות' שהוא במיוחד מסביר לך איך תרגיל את עצמך שהגוף לא יתערב ושהנפש תהיה זכה וצלולה, שהשכל יהיה שורשי, ושהמשיכה אל החומר ואל העוה"ז, לא תשטשט לך את האמיתות שאתה יודע או שאתה עדיין לא יודע, וכן הלאה והלאה, עד שלבסוף הפרח יוצא, שהפרח הוא שער אהבת ה' שזה התולדה שנוולדת בנפש אחרי כל המסע המופלא הזה. אין

זה אהבת ה' שאומרים אותה בפה, בסוף פרק ראשון של אהבת ה' יש את הסיפור הנורא על אחד מן החסידים שהיה קם בלילה ואמר 'אלקי, הרעבתני ועירום עזבתני ובמחשכי הלילה הושבתני ועוזך וגדלך הוריתני, אם תשרפני באש לא אוסיף כי אם אהבה אותך ושמחה בך. כאלה מילים אי אפשר להבין את המשמעות שבהם, רק אחרי שלומדים את כל הספר, כולי האי ואולי, ומי מדבר על להיות ממש במדריגה זו, אפשר אולי לזכות לאיזה ניצוץ אבל להיות שם זו מדריגה גבוהה מאד.

ובכן, זה הסיפור של הספר. ואם אדם קונה את הדרגות האלה של הספר, ואח"כ הוא משתלם בעוד דרכים כגון בחסידות בפנימיות התורה, הוא נעשה קומה מלמטה עד למעלה שלם בכל מיני שלימות, כולו יהלומים מאירים באור יקריות, וה' יזכה אותנו לטעם את הטעמים הגדולים האלה.

יהי נועם ה' אלקינו עלינו וגו'. ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כולכם היום

שיעור הכנה לחנוכה

כ"ג כסליו תשע"ח

הענין
האלוקי
בעולם
מתגלה
בבית
המקדש

כבר בראשית הבריאה, ניטשת מלחמה בין כח החומר לכח האלוקי, מי יהיה עיקר בעולם. העולם מצד עצמו אינו שלם, רק ע"י שיופיע בו הענין האלוקי, שהופעתו נעשית ע"י עם ישראל.

כמו המלחמה בין קין להבל, שפנימיותה היתה מי יזכה לרשת את ארץ הנבואה כמו שביארו הראשונים [ראה כוזרי (תחילת מאמר ז') הארץ הנקראת 'לפני ה' הנאמר עליה 'תמיד עיני ה' אלקיך בה' ועליה נפלה הקנאה והחמדה בין הבל וקין, בתחילה כשרצו לדעת איזה מהם הרצוי להיות במקום אדם וסגולתו וליבו, לנחול את הארץ ולהדבק בענין האלוקי, ויהיה זולתו כקליפה], וכך גם המלחמה בין יעקב לעשו 'ויתרוצצו הבנים בקרבה' (נראשית כה, כג) שהיו מריבים בנחלת שני עולמות (מנדי"א זוטא פי"ט), שעל זה נאמר (שם כג) ולאום ולאום יאמץ, כשזה קם זה נופל (פירש"י ע"ס).

הכח האלוקי עם כח החומר בעולם הוא כמו פרי וקליפתו, כשיעקב עושה תפקידו נאמנה, אז יש תיקון גם לעשו, אך כשיעקב נחלש אזי הקליפה מכסה את הפרי וכח עשו מתגבר כמו שכתוב (שם כו, מא) והיה כאשר תריד ופרקת עולו מעל צוארך.

והנה ביציאת מצרים לקח הקב"ה את ישראל לו לעם, כשמטרת יציאת מצרים הינה לבוא למתן תורה, כמו שכתוב (שמות ג, יב) בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה. במתן תורה פסקה זוהמתן, וזכו לראות עין בעין את המציאות האלוקית, בראיית השכל ובדרגת נבואה, כמו שנאמר (דברים ז, לה) אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלקים אין עוד מלבדו, עד שראו איך שהעולם החומרי

עם כל ההסתרה שבו, אינו אלא לבוש וכיסויי לאלקות, וכאשר ההסתרה נבקעת, אז ממילא 'אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלקים'.

ותכלית הכל לבוא אל ענין בית המקדש, כמו שהשיגו ישראל בעת שירת הים, שנאמר (שמות טו, יד) תביאמו ותטעמו בהר נחלתך מכון לשבתך פעלת ה' מקדש ה' כוננו ידיך, שאחר שיכנסו לארץ ישראל יבנו את בית הבחירה, אשר שם הוא מקום העבודה, וע"י עבודת הכהנים, מתקדש כל העולם בקדושת בית המקדש.

בית המקדש הוא מקום בו הקודש העליון מתגלה, עד שהסט"א וכל הכוחות הנפרדים אין להם שם תפיסת מקום. בית המקדש הוא המשך ישיר למתן תורה, שהקב"ה פתח לישראל שבעה רקיעים והראה להם שהוא יחידי, בראיית השכל ובדעת עליונה, בדרגה של נבואה, כמו שנאמר (דברים ז, לה) אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלקים אין עוד מלבדו, עד שזכו ישראל לראות במתן תורה את המציאות הזאת, איך שהעולם החומרי עם כל ההסתרה שבו, אינו אלא לבוש וכיסוי, וכאשר ההסתרה נבקעת, אז ממילא 'אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלקים'.

כי בית המקדש ממשיך את נצחיות הגילוי של מתן תורה כמש"כ הרמב"ן (שמות כה, ב) 'סוד המשכן הוא, שיהיה הכבוד אשר שכן על הר סיני שוכן עליו בנסתר'. הקב"ה נתן למשה רבינו את הלוחות, והלוחות מעשה אלקים המה והמכתב מכתב אלקים הוא (שמות לב, טז) ולוחות ושברי לוחות מונחים בארון, שם ממשיך לפעם ענין הגילוי של מתן תורה, ובית קודש הקדשים הוא נקודת החיות של בית המקדש, ומשם מתפשט הגילוי לכל העולם.

ולכן, היה בית קודש הקדשים, למעלה מבחינת מקום, כמו שאמרו חז"ל (מגילה י:) מקום ארון אינו מן המדה, דהיינו שכאשר מדדו, הנפח של הארון לא המעיט מהשטח של בית קודש הקדשים כלל. עוד אמרו חז"ל (יומא כה:) שבבית המקדש היה כמו עציץ מזהב, שהזהב הדומם היה צומח בו, ועוד עשרה נסים קבועים שנעשו בבית המקדש, שכל הדברים הללו מבטאים את זה שלא היתה שליטה חומרית בבית המקדש, והענין האלוקי התגלה במלוא תפארתו.

ובמילים אחרות, הנה העולם נקרא בשמו, על שם היותו מעלים ומכסה על מציאות ה', אך בבית המקדש מתגלית מציאות ה' בלי הסתרה, עד שהכח החומרי

והגשמי אינו שולט בבית המקדש, וקדושת בית המקדש נחה ומתגלית על הבאים לחסות בצילה. כמידת החסייה בבית המקדש, כך ההתעלות מהמציאות החומרית, כמו שאמרו חז"ל (צמ"ר כה, כה) שע"י קדושת בית המקדש אין אדם לן ועבירה בידו, כי עבירה היא מסך המבדיל כמו שכתוב (ישעיה נט, ג) עוונותיכם מבדילים, ובבית המקדש בטלו המסכים, יהודי שהיה חוסה בקדושת בית המקדש היתה הקדושה נחה עליו, ועל דרך שאמרו חז"ל (ירושלמי יומא פ"ה ה"ג) שהרי כתוב (ויקרא טו, יז) וכל אדם לא יהיה באוהל מועד בבואו לכפר בקודש, שהכהן הגדול לא היה בגדר אדם לכן יכול היה להכנס לקודש הקדשים, זאת אומרת, ששלימות החסייה בצל בית המקדש מוציאה את האדם מכלל חומריותו, וכמה שהיה האדם מכניס עצמו בצל הקדושה, בצל כנפיך נחסה ונתלונן, כך נעשה פחות חומרי ויותר רוחני ועליון.

כבר בשורשי הבריאה נתן הקב"ה מקום לצד הרע להחשיך את האמת, כמ"ש חז"ל (צ"ר ג, ד) וחושך על פני תהום זה מלכות יון שהחשיכו עיניהם של ישראל שהיו אומרים כתבו לכם על קרן השור שאין לכם חלק באלקי ישראל.

והקב"ה נתן לקליפה הסובבת את הפרי את חלקה, כמו שאמרו חז"ל (ילקוט פ' סקת) אשר אין בה מום - זו מלכות יון, שהקב"ה נתן לחלקם את שלימות הכח החומרי, דהיינו שהעניק להם חומריות משופרת, כח חזק ותקיף מצד החומר, ומצד תוקף החומר שלהם היתה מלכות יון מתחזקת והולכת בתוקף רב, עד שהתעצמו מאד עם הענין שנוסדו עליו, ולקחו חזק את כל העולם הזה, לא רק בחלק הפיזי שבו, אלא גם עם כל השכליות שיש בו, וכל היופי וההדר של העולם החומרי.

ובטבעם של היונים, מאחר ואין להם נשמה ואין ביכולתם להבין ענין אלוקי כלל, היו בזים ומכחישים ולוחמים בכל דבר השייך לענין אלוקי, ומאחר וכוחם היה גדול, שהרי קבלו בזה תוקף וחוזק, התנשאו והתחזקו בענינם, עד שהכחישו ודחו את כל הענין האלוקי, והכל, מתוקף מה שקבלו שלכן היו בגאווה גדולה, בהתנשאות ובתוקף רב והרגישו כל כך בחוזק שקבלו, עד שלחמו בכל טיעון שיש משהו נעלה יותר מהענין שלהם בעולם.

קליפת יון
העומדת
נגד קדושת
בית המקדש
והענין
האלוקי
בעולם

לכן המלחמה בין מלכות יון לכלל ישראל, לא היתה על שלטון ולא על כסף, עיקר מלחמתם היתה כאומרם 'כתבו לכם על קרן השור שאין לכם חלק באלקי ישראל'. וביאורם של הדברים, שהנה על ראיית מלך של אומות העולם מברכים ברוך שנתן מכבודו לבשר ודם, ולעומת זאת על מלך ישראל מברכים ברוך שחלק מכבודו ליראיו, 'חלק' הוא חלק מתוך כלל, כי על כלל ישראל נאמר (דברים לז, ט) כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו, שהמציאות של ישראל בעולם בכלל ונשמת ישראל בפרט, היא חלק מכלל, עד שכל פעולה ונדנוד ותנועה שלהם פועלת עד שמי השמים, כמו חבל שמשלשל משמי רום עד למטה, כך משתלשלת נשמת ישראל עד למטה, כך שכל תנועה פועלת, הן לטוב והן למוטב, או שמביאה בכל העולם אור וחיות, או ח"ו להיפך חושך ופגם. שנשמת ישראל היא כמו גשר מהעולמות התחתונים עד למעלה עד הקב"ה בעצמו, ואת זה מלכות יון לא יכלו לשאת ולחמו נגד זה בחירוף נפש.

והנה כאשר כלל ישראל נחלש בעבודת ה', כמו שכתב הב"ח (סוף סי' מ"ט) 'עיקר הגזירה היתה על שהתרשלו בעבודה ועל כן היתה הגזירה לבטל מהם העבודה, שע"י חולשת ישראל בעבודה ניתן כת, עוז ותוקף למלכות יון, כי כשזה קם זה נופל, והחלה מלכות יון לקום ולהתגבר וגזרה גזירות קשות מאד, עד שרוב כלל ישראל הפכו להיות מתיונים.

המצב האנושי של בית המקדש עם התגברותה של מלכות יון

'מתיונים' פירושו, אנשים ששינו אורחות חייהם כפי הליכות יון, בהאדרת החומר ובשכלול יופי הגוף, שהרי היה ליונים יופי גדול מאד, כמו שכתוב (הראשית ט, כז) יפת אלקים ליפת, יופי שהתבטא בשפה שלהם ובחכמה שלהם וכן כל ההדר החומרי. השכליות של החומר היתה במלכות יון באופן יוצא מן הכלל, והיתה מאד מושכת וסוחפת עד שרוב כלל ישראל נמשכו אחריה, וכמעט שכבה נר ישראל. זאת אומרת, שהמציאות האלוקית הלכה ונתדלדלה בעולם, כיון שקדושת בית המקדש היא כמו נשמה, וכאשר כלל ישראל אינו נוהה אחרי הקדושה, קדושת בית המקדש פוחתת והולכת, עד שהיה בית המקדש כמעט בבחינת 'נפטר' כביכול, שכמעט פרחה ממנו נשמתו.

ומלכות יון באו ונכנסו לבית המקדש, וטמאו כל השמנים ושקצו את המזבח (שם כ"א): ובאו במעשיהם הללו, לבזות ולהביע אי הסכמה ושאת נפש למציאות

הזאת שישראל מחזיקים בה, שיש כח ויכולת ביד יהודי להתקשר עם משהו עליון נבואי, ושענין האלקות שייך לתחתונים ולישראל בפרט. ומתוך תוקף הגוף והחומר שנתן הקב"ה למלכות יון, אזרו עוז וחוצפה בענין שלהם, והכחישו את הענין האלוקי, וכדי להביע זאת פרצו י"ג פרצות בחיל (משנה כלים פ"ג מ"ג) שבא לסמן שעד שם ישנה רשות לאומות העולם הבאים לבית המקדש להיכנס.

וכל זה, נגרם מהחלשות העבודה של כלל ישראל, שכתוצאה מזה התגברו היונים, וראוי לדעת, שלא החיילים היונים גוי פלוני ואלמוני הם הלוחמים, כי אם כל קליפת יון, והם אינם אלא מרכבה לכלל קליפת יון, שכל כך התנשאה הטומאה שלהם, עד שטימאו השמנים שבהיכל.

השפע האלוקי שבמקדש מאיר באור המנורה לכל העולם

והנה, לכאורה מה יש להם ליונים מטומאת השמן, והביאור בזה הוא, שבית המקדש יש לו גוף ונשמה כאמור, אף שגם תכנון גוף הבית היה אלוקי, כמו שכתוב (ד"ה י"א כ"ט, י"ח) הכל בכתב מיד ה' עלי השכיל, וכן גם גוף עבודת הכהנים היא במעשה ממש, עם כל ההלכות והדינים שבזה, והמשנה במחשבה ובמעשה, בכמה דברים חייב מיתה ויש שהוא בלאו, אבל על כל זאת, היתה עיקר עבודת בית המקדש, הכוונות העליונות והיחודים הקדושים של הכהנים והלוויים, שלגודל מעלתם ידעו לחונן דעתם דוגמת העליונים, ובכח קדושת מעשיהם הניעו את העליונים, ופעלו מה שבית המקדש צריך לפעול.

וכדוגמא לשפע האלוקי שירוד בבית המקדש, היה האור של המנורה, ששמן מרמז לחכמה כידוע מדברי חז"ל (מנחות פ"ה:) על אנשי תקוע, מתוך שהיו רגילים בשמן זית היתה חכמה מצויה בהם, והחכמה היא ראשית הגילוי בבריאה, תחילת ההופעה האלוקית, ולזה באה הדלקת המנורה כאומרם ז"ל (מנחות פ"ה:) עדות היא לבאי עולם ששכינה שורה בישראל, ולמדוהו מהפסוק (ויקרא כ"ג, ג) מחוץ לפרוכת על העדות יערוך, עוד אמרו שם, שהיו חלונות בית המקדש שקופים מבפנים ואטומים מבחוץ, לסמל את הארת בית המקדש היוצאת ומאירה לכל העולם.

כי הרי בודאי אין הכוונה לאור הגשמי הפעוט של הנרות, שבקושי יש בכוחו להאיר את ההיכל, אלא הסגולה העליונה שבאה מכח קדושת הנרות, שהם כדוגמת

השפע האלוקי שיוורד במקדש מאור ה', ומשתלשל ויורד מאותם דברים עליונים שקדמו לעולם, כמו שאמרו חז"ל (תנמומא נשא, וכע"ז צמ' גמ' גמ' נט): התורה וכסא הכבוד בית המקדש ומחשבתן של ישראל קדמו לעולם, הענינים הללו חודרים ויורדים ומתגלים בבית המקדש ומשם יוצאת הארתם לכל באי עולם.

והיונים בקנאותם לקליפה בה היו שרויים, השתוללו כשהם שמעו על המציאות הזאת שיש חלק באלקי ישראל, לכך אמרו 'כתבו לכם על קרן השור שאין לכם חלק באלקי ישראל' ואסרו שבת חודש ומילה, שכל המצוות הללו ובראשם מצות לימוד התורה, מסמלות את אמונת החידוש, ואת הדביקות והחלק באלקי ישראל.

חילול
הקודש
והעלבו
הנורא לענין
האלוקי
בעולם

וביתר עומק יתכן לומר, שמה שעמלו לטמאות את השמנים, מורה שאינם כופרים כליל במציאות עליונה, אלא מכחישים את העובדה ששייך שיהיה לישראל קשר לעליונים. היונים בגלל שורשם, סבורים שלא שייך ואולי אף אסור לומר שאדם יכול להיות נבואי, הם אינם יכולים להסכים עם הדבר הזה, שנברא יתעסק עם מה שלמעלה, והם רצו בכל מחיר למנוע את הדבר הזה.

לכן פרצו י"ג פרצות, הנה אם גוי יכול לפרוץ שם, זה אומר שהקדושה הסתלקה קודם לכן, אחרת הוא לא יכול היה להכנס, במקום כזה של גילוי גוי לא יכול לבוא, ואם יש טומאה זאת אומרת שהקדושה הסתלקה.

ומי שיש לו עיניים לראות, אזניים לשמוע ולב להבין, יידע שכאשר בית המקדש היה במצב כזה, ורוב ישראל מתיונים עד שכמעט כבה נר ישראל, והשכינה בצער, ובית המקדש כמעט לא היתה בו נשמה, זהו עלבון נורא.

מי שמבין את הענין של תכלית בריאת העולם, יידע שבמצב כזה העולם נשאר חסר כל, והצער דומה היה לחרבן בית המקדש, ובצד מה אפילו יותר גרוע, כי גוף בית המקדש עומד על תילו אלא שהקדושה פרחה ממנו כמעט לגמרי, זהו עלבון פנימי, זלזול עמוק לענין האלוקי בעולם. מלכות יון כאילו הכריחה את השכינה הקדושה להיות בבית המקדש בטומאה, החלק העליון של בית המקדש הסתלק, לא נותר בלתי חיות קטנה, והחילול ה' אי אפשר לתאר, וכבוד אלקים הסתר דבר.

וכמובן שבמצב כזה כל הענין האלוקי בעולם יורד מטה, ובדרך הטבע מה שקורה במצב כזה, שאין בית המקדש כראוי, ע"כ אין עם ישראל כראוי, ואם אין עם ישראל אין בית המקדש.

והנה, בתוך התהליך של המלחמה הזאת, באו היונים והכריחו את מתתיהו ובניו להקריב חזיר על המזבח (ראה ספר המכצ'ס ויוסיפון), ואז מתוך המצוקה הזאת, מתוך העלבון והקנאות לכבוד ה' קמו מתתיהו ובניו ולחמו ביונים, הם הכריזו מלחמה שהיא בעצם מלחמת התאבדות, שתיים עשרה אנשים מול אלפי אלפים של חיילים, אבל הם קנאו לה' קנאה מרה וצעקו חרב לה' והרגו בבני יון, עד שבכח המסירות נפש שלהם אתערותא דלתתא עורר אתערותא דלעילא, ופעלו מעט התקוממות והתנשאות של כח ישראל בעולם, וממילא החלה מלכות יון להיכנע בשורשה.

ומאז החל תהליך שמלכות יון נופלת לפני מציאות ישראל, עד שהגיע השלב שכבר בקשו לכוונן את בית המקדש, ולהביא אליו את הקדושה מחדש. לכן תחילה החלו לחלוץ את אבני המזבח, שחיללוהו היונים בטומאתם (מל"ס 33), ועסקו בבנין גוף בית המקדש, כי מגודל מצבו העגום של בית המקדש, כמעט התיאשו מבית מקדש אלוקי, שיש בו ניסים, ושם הענין האלוקי פורח, ושם אין עוון ואין חוקות הטבע.

והנה, בקשו להדליק את המנורה הטהורה, על כל המשמעות הטמונה בענינה כמו שנתבאר, ובפתע פתאום מצאו פך שמן טהור מונח בחותמו של כהן גדול.

אחרי כל מה שנתבאר בס"ד, מבינים משמעות אחרת מה זה אומר 'פך שמן טהור בחותמו של כהן גדול', שפך שמן טהור זה ענין מאד סמלי, ומבטא שלמרות שהיונים הצליחו לכאורה לטמאות את הכל, אך לא לגמרי. כאילו שמעו את קול ה' קורא ואומר: הפך הזה היה מיועד לכם, הכנתי אותו עבורכם, הנשמה של בית המקדש עוד לא הסתלקה.

ובאים ברינה להדליק את המנורה על כל המשתמע מכך, ואז זוכים להארת פנים מופלאה מלמעלה, בדרך של ריצוי ופיוס, המנורה דולקת שמונה ימים עד שאפשר להביא שמן טהור חדש, כאילו הקב"ה מפיס ומדבר אל ליבם: הקדושה שאתם מקדשים את בית המקדש חביבה ורצויה לפניי, חיכיתי לכם! הנה, למעלה

מדרך הטבע, קחו את האור הגדול הזה שאתם מצפים לו ואני עמכם בבית המקדש! בית המקדש חוזר לחיות, וכל הסיפור הזה עם יון הוא כמי שמתעורר מחלום בלהות, אמנם היה כאן ענין של 'לאום מלאום יאמץ', אבל לא שחלילה עזבתי אתכם.

ואז חונכים את בית המקדש מחדש, כשכל החינוך הזה, מראה על אהבה עצורה ופנימית, שפורצת ומתגלית דוקא מתוך החושך, כיתרון האור - הבא - מן החושך, ודוקא מתוך הטומאה והחושך של גלות יון, מתגלה אור חדש של אהבה וקרבה ורצון אלוקי בקדושת ישראל, שלא היה עד נגלה עד אז.

ואז עומדים חז"ל ומתקנים, שכל אחד ואחד מישראל חייב להדליק בביתו דוגמת נר בית המקדש, לרמז וללמד שאם אמנם מתתיהו בן יוחנן ובניו הם אלה שנצחו בפועל את קליפת יון, אבל הענין הפנימי הוא טמון בכל אחד ואחד מישראל, וכל אחד ואחד מישראל יכול להמשיך בעולם את הענין האלוקי הזה, את האור האלוקי, את מחשבת בית המקדש שקדמה לעולם, שזה ענין התורה בכלל, וזה ענין לוחות הברית, שהם הפניה האלוקית אל עם ישראל.

הדלקת נר חנוכה היא ביטוי למציאות האלוקית בעולם

וזה מה שכל אחד ואחד צריך להדליק בביתו מגורה, בדוגמת מנורת בית המקדש שלכן אסרו להשתמש לאורה, כמו שכתב הר"ן (שנת ט. ד"ה הל' מנחה), וקבעו שכל אחד ואחד צריך לטרוח גם אם אין לו כסף ולהדליק את האור הזה. ומי שסבור שפרסומא ניסא זה רק לפרסם את הנס ברבים, אינו מבין, הפרסומא ניסא זה לאדם בעצמו.

והנס, אינו העובדה שהשמן דלק שמונה ימים ותו לא, אלא הוא כלשון הפסוק (מסל"ס ט, 1) נתת ליראיך נס להתנוסס, שהקב"ה הגדיל אותנו, ואהב אותנו ורצה אותנו. והחוויה החדשה שהדביקות של בית המקדש מאירה מאד, למרות שהיה כזה חושך כפול ומכופל, התגלה שגם חושך לא יחשיך ממך.

לכן כדי לרמוז על הענין הזה, אנו מדליקין נר חנוכה בכל משך ימי גלותינו, כי הקדושה חיה וקיימת וגם נצח ישראל לא ישקר, והקדושה הזאת נמצאת איתנו גם בזמנים חשוכים, ואדרבה, אדם מוריד את ידו למטה מעשרה טפחים ומדליק את כל המקומות האלה.

כי נר מצוה ותורה אור (משלי ו, כג), כשמדליקים את הנרות הקטנים האלה, אדם יכול לחשוב את המחשבות של הכהנים בשעה שהדליקו ובשעה שנלחמו, מה היונים רצו לפעול, במה הם האמינו ובמה עם ישראל מאמין, שעם ישראל מאמין בקדושה, שהתורה היא נטע אלוקי טמון בנשמות ישראל, וכמו שביאר המהר"ל על המשנה (פ"ה מ"ט) 'שיבנה בית המקדש במהרה בימינו ותן חלקינו בתורתך' שענין החלק שבתורה נסמך לענין בית המקדש, כי התורה האלוקית תלויה היא בבית המקדש.

ובשעה שאנו מדליקים את הנרות, צריכים לזכור לא רק את חירוף הנפש של הכהנים, אלא את גדלות המוחין שלהם 'ושמן על ראשך אל יחסר' (עפ"י קהלת ט, ט) את הקשר האלוקי ואת הדביקות. מי אנחנו באמת, מה המשמעות הזאת של מצות חנוכה 'נר איש וביתו' וכשאנו מדליקים את המנורה, אנחנו בעצם מדליקים את נצח ישראל לא ישקר, את הקדושה ואת הקשר שלא יכול להיכבות בנשמתינו.

וכל מה שתקנו חז"ל מהדרין, ומהדרין מן המהדרין, הוא בכדי לחקוק בנפשותינו את גודל הנס בימים ההם בזמן הזה, והדלקת הנר מבטאת ממש את ענין 'נר מצוה ותורה אור' דהיינו שהנר של המצוה נושא את הענין של תורה אור, ותורה אור זה הנשמה של כל אותה מציאות שקדמה לעולם.

וקבעום ועשאוים יום טוב בהלל והודאה, כי ההלל הוא ההשלמה של הדלקת הנר, הלל הוא לשון שבח וגם לשון אור כמו בהלו נרו עלי ראשי (פ"ז כט, א), כשאומרים את מזמורי הלל מזכירים את יציאת מצרים ואת מתן תורה, את הניסים שהקב"ה עשה בשידוד הטבע, 'הים ראה וינוס הירדן יסוב לאחור, ההרים רקדו כאלים וגו' מלפני אדון חולי ארץ וגו', שזה כולל את הבחירה האלוקית בישראל, ואת הפניה והציפיה של ישראל אל ה'.

ובשבח וההליל הזה, אנחנו קובעים את המציאות שלנו למציאות נצחית עם ה', ע"י דברי ההלל ודברי ההודאה שמספרים את הנס ואיך שהקב"ה פנה להושיע אותנו, שמוציאים את הדברים בפה, ובפה ישנו את כח הקדושה של ישראל, יחד עם הרגשות ההלל שבלב, וההודאה בלב, בהכנעה והכרה, והתולדה שנוולדת מכל זה ומהדלקת הנר, היא חיבור לנצח ישראל, לקדושה האלוקית שמתגלית, לבית המקדש שבתוכנו, כמש"כ (שמות כה, ט) ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם.

והקדושה של בית המקדש תלויה בכל אחד ואחד מישראל, בלב שהוא מביא, בדעת שהוא מביא, בחיבור שהוא מביא, באמונה בנר מצוה ותורה אור, ובשמחה שהוא שמח בניצחון של הענין האלוקי הנצחי על הענין החומרי.

וגם לנו היום, יש את ענין היווני הקטן שנמצא בתוך כל אחד ואחד, והיווני הזה אומר להרחיב את ענין החומר ולהגדיל את כח 'אני ואפסי עוד', כי מאחר והדביקות של יון עם שלימות החומר אינה במקרה כי אם בשורש כמו שנתבאר למעלה, אז הם באמת מגלים יכולות חדשות בעולם הזה, ומגלים בו עוצמה ופיתוח, עד שהעולם הזה הוא אצלם ענין לעצמו, ומכיון שכל אחד ואחד מישראל יש לו גם גוף, ממילא הגוף מתרשם מהעוצמה של יון, ואין עצה אחרת, רק לשרוף את כל מלכות יון וכמאמר הכתוב (עמידה 6, יט) והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית עשו לקש, ומאור חז"ל (ב"ר 75) ניצוץ אחד שלך ויוצא ושורף את כל הפשתן של עשו, הפשתן של עשו נראה גדול ורב, עם כל היופי וההדר, אבל ניצוץ אחד משלך שורף את כל הענין הזה.

ובלשון המדרש 'היה שם פקח אחד' שאמר אומר גץ אחד יוצא משלך ואתה שורף את כולם, ויש לבאר שהפקח יודע להבחין שגם כשהפשתן עדיין לא נשרף, כיון שבפוטנציאל זה יכול להישרף, כבר עכשיו אין זה מבהיל כל כך.

מעתה בבואנו להדליק נרות חנוכה, נמתין קמעה ונחיל על הלהבה הקטנה הזאת את כל המסה הזאת. לשרוף את מלכות יון ולהצית את אש הקודש בנפשותינו, להמשיך בתוכנו את המציאות של כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו, והיה בית עשו לקש, ונשגב ה' לבדו ביום ההוא.